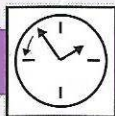

JACQUES DE SOLLEYSEL

Veterinair verleden

In onze serie van beroemde voorgangers zijn we nu aangekomen in de zeventiende eeuw en wel in Frankrijk. De man op wie hierbij alle aandacht valt is Jacques de Solleysel¹. Hij werd geboren in 1617 op één van de landgoederen van de familie, genaamd *le Clapier*, dichtbij de stad Saint Etienne. Dit was de reden, dat hij zich heer van Clapier noemde. Zijn vader Matthieu was kapitein bij de Schotse garde van de koninklijke troepen van Lodewijk XIII, gelegerd in Lyon. Uit een document blijkt, dat hij bij het bezoek van deze vorst aan Lyon in het gevolg van de koning liep. Hij was kennelijk een man van hoog aanzien.

Jacques studeerde aan de Jezuïtenschool te Lyon, waar hij onder andere Latijn leerde. Dit stelde hem in staat kennis te nemen van de Latijnse hippiatrische literatuur. Merkwaardigerwijs kende hij geen Grieks, waardoor hij zich de werken van Hippocrates via Latijnse vertalingen moest eigen maken. Bij de Jezuïten leerde hij God te vrezen en de koning te dienen. Tegen zijn achttiende jaar vertrok Jacques naar Parijs, waar hij een leerling werd van de beroemde ruiter de Menou de Charnizay, leerling en vriend van Pluvinel. Jacques genoot van de geuren van zadelleer en van zaagsel, van de oefeningen aan de pilaren en van het zwiepen met de rijzweep.

De wetenschappelijke rijkunst was in die jaren nog betrekkelijk jong. Pas in het begin van de zestiende eeuw was deze tot ontwikkeling gekomen. Dit blijkt uit de publicatie van het boek '*Ordini di Cavalcare*' (1552) van de hand van de Napolitaanse edelman Federico Grisoni. Hierin werd aandacht geschonken aan de houding van de ruiter en de rijstijl in het algemeen en dit kan worden beschouwd als de basis van de Napolitaanse rijschool. Dit hing samen met een ander wapengebruik bij het ruitergevecht. Hier ontwikkelde zich een cultuur, waarbij jonge edellieden de nieuwe ideeën over het paardrijden wilden leren van hun meesters. Het ging niet alleen om het paardrijden maar vooral ook om een nieuwe levensstijl, waarbij veel aandacht werd geschonken aan omgangsvormen en hoffelijkheid.

In Frankrijk ontstond een dergelijke manege in 1595 onder leiding van Pluvinel. Deze briljante edelman was als zeventienjarige reeds beroemd. Hij ontving diverse belangrijke opdrachten van de Franse koning en hij ontwikkelde zich tot een ruiter pur sang. In zijn manege, gelegen in de (toenmalige) voorstad Saint Honoré, naast de koninklijke stallen, werd de rijkunst of beter gezegd de rijcultuur onderwezen met behulp van wiskunde, muziek, literatuur en dichtkunst. Onder zijn leerlingen bevond zich Lodewijk

¹ J. Santucci. 'Jacques de Solleysel, sa vie, son oeuvre'. diss. Lyon, 1935.

² C.A. van Dorssen. 'De Ecuyers, Rijkunst, Paardenkennis en Paardengeneeskunde in de 16e, 17e en 18e eeuw'. TvD 1966; 91: 1692-1607.

³ Menessier de la Lance. 'Essai de Bibliographie Hippique'. Tome II. Paris 1917. p. 325-334.

XIII. De Franse Koning richtte op Pluvinels voorstel vier *Academies royales* op, waaraan rijkunst en krijgskunde werden gedoceerd². Later werd Pluvinel tot ambassadeur in Nederland benoemd en werd hij de leermeester van Prins Frederik Hendrik. In Nederland leerde hij de tekenaar en graveur Crispijn van der Passe (1536-1629) kennen, die hij in dienst nam om teken les te geven en om zijn dressuurmethode in beeld te brengen.

Zijn vriend de Menou de Chamizay³ hielp hem bij zijn rijlessen in de koninklijke stallen. De koning verzocht Pluvinel om zijn methode op schrift te stellen maar door zijn plotselinge overlijden in 1620 is dat plan anders uitgevoerd dan in de bedoeling lag.

Van der Passe had inmiddels 65 platen klaar en heeft deze toen, in 1623, op eigen kosten uitgegeven, begeleid door een tekst in dialoogvorm onder de titel van '*Le Manege Royal de Monsieur de Pluvinel*'. Hierin zet Pluvinel zijn rijmethode uiteen. De hem toegespeelde tekst bleek (met opzet?) gecorrumpeerd te zijn. De Menou beschikte echter over exacte schriftelijke instructies, die zijn vriend hem had toevertrouwd. Op grond hiervan publiceerde hij in 1625 '*L'instruction du Roi en l'Art de monter à cheval*', waartoe hij de platen van Crispijn van der Plasse gebruikte.

Zoals gezegd nam de Solleysel rijlessen bij de Menou. Dat deze nog een leerling en vriend van de grote meester Pluvinel is geweest, heeft een belangrijk stempel gedrukt op de ontwikkeling van de Solleysel. Daarnaast hebben ook de ervaringen van zijn verblijf in Duitsland van 1645 tot 1648 in het gevolg van de graaf d'Avaux, de Franse onderhandelaar bij de vrede van Munster, en vooral zijn vele contacten met de high society hem gevormd tot een man van hoge culturele standing. In Duitsland nam hij kennis van de Duitse hippieatrie en rijkunst en leerde hij de Duitse taal.

Na de vrede van Munster in 1648, waarbij Duitsland in 343 onafhankelijke staatjes werd verdeeld, keerden de diplomaten weer huiswaarts. Solleysel trok zich terug op zijn landgoed, waar zich een groepje jonge edellieden bij hem voegde. Hij gaf hen les in het paardrijden in de breedste zin van het woord. Eén van zijn leerlingen, Bernardie, had in 1649 een academische rijsschool opgericht in Parijs bij het Hôtel de Condé. De Solleysel sloot zich bij hem aan en in korte tijd werd dit instituut zeer beroemd. Daarnaast kende men de koninklijke stallen, verdeeld in een 'Grande écurie', waar jonge edellieden tot officier werden opgeleid en waar het rijpaarden betrof. In de 'Petite écurie' werden koetsiers opgeleid en ging het om aangespannen paarden. De Solleysel werd benoemd tot opperstalmeester en werd daarmee verantwoordelijk voor de koninklijke maneges en de koninklijke stallen. Hier schreef hij zijn publicaties en maakte hij kennis met William Cavendish, hertog van Newcastle. Cavendish deelde de ballingschap van het Engelse koningshuis en had een rijsschool in Antwerpen opgericht. Deze zeer invloedrijke man ging zich in 1664 in Parijs vestigen en sloot een hechte vriendschap met de beroemd geworden Solleysel.

In dit jaar verscheen het boek '*Le Parfait Maréchal*', van de hand van de Solleysel. In deel 1 worden de ziekten van het paard behandeld en in deel 2 het exterieur, de leeftijdsbepaling, de gebreken, de kleuren, het hoefbeslag en het opfokken van veulens. Er zijn talloze herdrukken verschenen van het boek en het heeft eeuwen als een standaardwerk gegolden.

Na enige tijd verliet hij Bernardie, die alleen zijn academie voortzette, en vestigde zich op zijn landgoed le Clapier, waar

hij in 1680 onverwachts stierf aan een hersenbloeding.

In de volgende aflevering zal op de inhoud van '*Le Parfait Maréchal*' worden ingegaan.

E.P.O.